

راهکارهایی برای

برون رفت از

موانع تولید و سرمایه گذاری

محسن خلیلی - ۴ مهر ماه ۱۳۸۷

گردهمایی رفع موانع تولید و سرمایه گذاری
وزارت کار و امور اجتماعی

راهکارهایی برای برون رفت
از موانع تولید و سرمایه گذاری

کرجایی رف موانع تولید و سرمایه گذاری - وزارت کادو امور اجتماعی

ممن خطی - ۴ مهر ۱۳۸۷

بررسی

امروز به دعوت جناب آقای دکتر جهرمی، وزیر محترم کار و امور اجتماعی در اینجا گرد هم آمده ایم تا پیرامون مشکلات و موانع تولید و سرمایه گذاری به گفت و شنود بپردازیم و به راهکارهای کارساز دست یابیم.

قبل از حضور در این گردهمایی، موضوع جلسه را مورد مذاقه قرار دادم، اولین سوالی که به ذهنم خطور کرد این بود که در این جلسه مشکلات و موانع تولید از چه دریچه ای طرح شود تا ریشه های اصلی شناسایی گردد. به ویژه آنکه در سه سال گذشته یک اتفاق مهم در بخش صنعت، عرصه کارآفرینی و کارفرمایی روی داده است و آن اینکه در راس وزارت کار و امور اجتماعی شخصیتی قرار گرفته که همه هم و غم ایشان کاهش موانع و مشکلات تولید و ارتقای کارآفرینی بوده و با بلندنظری و طبع متعالی خویش اقدامات ارزشمند و چشمگیری را به مورد اجرا گذاشته و در همه حال از بخش خصوصی و توسعه تفکر تولید محور در مقایسه با سایر بخش های اقتصادی حمایت نموده است. همچنین هر کاری که در چارچوب اصول سه جانبه گرایی سازمان بین المللی کار منجر به ارزش افزوده در تولید شود، فروگذاری نکرده و برگزاری این گردهمایی هم از جمله تلاش های ایشان در همین راستا می باشد.

نکته دومی که توجه مرا معطوف نمود تا به موضوع کاهش موانع تولید و سرمایه گذاری از دریچه دیگری نگاه کنم این بود که در یکی دو دهه اخیر، از مشکلات به حد کافی سخن گفته شده و به جای پرداختن به علل ایجاد کننده مشکلات و موانع تولید، توجه بیشتر به معلول ها بوده و به همین دلیل در حل مشکلات، توفیقات زیادی بدست نیامده است و امروز مشاهده می کنیم که به راهکارهای ریشه ای و بنیادی کمتر توجه شده است. اما این سخن بدان معنی نیست که به مشکلات عملیاتی بنگاههای اقتصادی پرداخته نشود، بلکه نگاه عمیق و در عین حال توجه به رابطه علت و

معلولی در بررسی و تحلیل مشکلات می تواند بسیار مفید و کارساز باشد. به عنوان مثال گزارشی با عنوان "مشکلات و موانع تولید" توسط انجمن مدیران صنایع در ۲۳ صفحه تهیه شد و در حوزه های مختلف مورد کنکاش قرار گرفته است. این گزارش به تیراژ زیاد چاپ شده و در این گردهمایی تقدیم حضورتان می شود. قابل ذکر است که این گزارش یک کار اولیه است که مشکلات صنایع توسط برخی از صنعتگران به صورت طوفان مغزی عنوان شده است و برای اینکه گزارش مذکور پربارتر، جامع تر و کامل تر شود، استدعا می شود که مطالب مندرج در این گزارش، مورد مطالعه صنعتگران و تشکل های صنعتی و صنفی قرار گیرد تا با جمع آوری اظهارنظرها و ارائه راهکارهای مورد نظر به تکمیل آن پرداخته و در اختیار مسئولان دولتی قرار گیرد. از گفته های اینشتن است که برای حل مشکلات باید از سطح بالاتری با آنها برخورد کرد و به حل آنها پرداخته شود و باید قبول کنیم که مشکلات را در سطحی که ایجاد شده نمی توان حل کرد. بلکه به سطحی جدید و روشی عمیق در تفکر نیازمندیم. بنابراین برای حل مشکلات باید از اصولی بهره گیریم که عمیقاً با مسائل برخورد کرده و از سطحی فراتر به حل آنها همت گماریم.

حال به اعتبار حضور متمادی اینجانب در عرصه صنعت و تولید و تشکل های مرتبط با آن و با توضیحاتی که داده شد، سعی می کنم علل ریشه ای ایجاد کننده موانع و مشکلات صنایع را بصورت خلاصه بیان نمایم.

یکی از علل اصلی موانع و مشکلات تولید و سرمایه گذاری ریشه در فضای نامناسب کسب و کار و محدود بودن آزادی اقتصادی دارد و تا زمانی که برای رفع این مسئله بفرنج، راهکار اساسی ارائه نشود، موانع و مشکلات تولید با ما همراه خواهد بود. در روزهای اخیر برخی از جراید کشور خبر از سقوط ۳۴ پله ای ایران در بازار کسب و کار می دهند که جزئیات این خبر در گزارشی با عنوان "گزارش بانک جهانی در مورد فضای کسب و کار ایران در سه سال گذشته" چاپ شده است. ارزیابی های مختلف در مورد فضای کسب و کار موبد این نکته است که به لحاظ آزادی اقتصادی،

کشورمان در شرایط نامطلوبی قرار دارد و در مقایسه با کشورهای منطقه ای مورد نظر در چشم انداز ۲۰ ساله رتبه و امتیاز مطلوبی نداریم و بدون شک وقتی فضای کسب و کار برای فعالیت های تولیدی و صنعتی آماده نباشد، بدیهی است که مشکلات و موانع تولید به بنگاه ها رخنه می کند و فعالیت آنها را با محدودیت های پیچیده و سختی همراه می نماید. مؤلفه هایی که برای ارزیابی شاخص های آزادی اقتصادی به کار می رود همچون آزادی کسب و کار، آزادی تجاری، آزادی مالیاتی، رهایی از دخالت دولت و حذف بروکراسی، آزادی پولی، آزادی سرمایه گذاری، آزادی مالی، حقوق مالکیت و رهای از فساد با عملکرد بنگاه های اقتصادی ارتباط مستقیم و تنگاتنگی دارد و چنانچه این مولفه ها در شرایط نامطلوبی باشد بنگاه ها، کارآمدی و اثربخشی خود را از دست خواهند داد. اگر این اتفاق روی دهد، حل مشکلات و موانع تولید و سرمایه گذاری نه تنها مقدور نخواهد بود بلکه هر روز به مشکلات افزوده خواهد شد. نتیجه اینکه فعالیت اقتصادی از یک فرآیند طبیعی تبعیت می کند و چنانچه از آن غافل باشیم و بدان بی توجهی نماییم، گره ای از مشکلات حل نخواهد شد. به رسم مثال موارد ذیل عنوان می شود:

شاخص های کلان اقتصادی مثل تورم، سرمایه گذاری، اشتغال، بهره وری، تراز تجاری خارجی، توسعه تکنولوژی های روزآمد، بهره برداری از ظرفیت های طبیعی کشور مثل نفت، گاز، تنوع بخشی به صادرات کالاهای غیر نفتی و ... وضعیت چندان مناسبی ندارند. میانگین نرخ رشد اقتصادی در ۲۰ سال پس از جنگ، کمتر از ۵ درصد بوده است. علاوه بر این، رشد ناکافی، نوسان در رشد اقتصادی نیز بسیار شدید بوده است. رشد سرمایه گذاری کشور در سال ۱۳۶۸ از رشدی معادل ۴۰ درصد برخوردار بوده، درحالیکه در سال ۱۳۷۸ به پنج درصد رسیده است. کشورمان پیوسته به طور متوسط نرخ تورم دو رقمی را پس از جنگ داشته و در مرداد ماه امسال نیز به حدود ۲۵ درصد ارتقاء یافته است. از طرفی آمارهای ارایه شده از طرف بانک مرکزی نشان می دهد به رغم اینکه قرار بوده است، دولت از حجم تصدی خود بکاهد، اما در

همه سال های اخیر رفتاری واز گونه را مشاهده کرده ایم. بر اساس آمار های ارایه شده، میزان پیشرفت کشور در دستیابی به اهداف چشم انداز قابل قبول نبوده و باید در ۲۰ سال پیش بینی شده می بایست بتوانیم رشد ۸ درصدی را محقق کنیم. همچنین بخش خصوصی در شرایط حاضر با فشار نقدینگی ناکافی مواجه شده است و این فشار از چند ناحیه است که یک از آنها قفل شدن منابع بانکی بر روی متقاضیان تسهیلات و اعتبارات است و دیگری واردات بی رویه و انبوه، تقاضای ناکافی در بازار و افزایش قیمت تمام شده تولید به دلیل افزایش هزینه های ناشی از تحریم می باشد.

فعالیت اقتصادی همانند سایر سیستم ها در قالب یک سیستم طبیعی عمل می کند و راهی جز ایجاد بستر مناسب که آن فضای مناسب کسب و کار است، وجود ندارد. بنابراین از جناب آقای دکتر جهرمی در مقام وزیر محترم کار و امور اجتماعی استدعا می شود که موضوع بیهود و اصلاح فضای کسب و کار را در زمره اهداف عالی خود قرار دهند و هماهنگی های لازمه را با علاقه مندان استقرار سلامت کسب و کار معمول فرمایند. چرا که تلاش سه ساله ایشان در این راستا بوده و قصد دارند تا با بکارگیری رویکردهای علمی و دانش محور و با استفاده از تجارب صنعتگران، بستر توسعه صنعتی کشورمان را مساعدتر از گذشته نمایند و مشکلات موجود را از پیش پای بنگاه های تولیدی و اقتصادی بردارند.

دومین عاملی که در حل مشکلات و موانع تولید و سرمایه گذاری می بایست بدان توجه کرد، موضوع یکپارچگی و همسویی ارکان توسعه است. کلیه اقدامات و تلاش های دولت، بخش خصوصی و تشکل های صنفی و صنعتی می بایست ترویج این رویکرد باشد که دولت در قالب نهاد حاکمیت و به عنوان رکن اساسی توسعه اقتصادی در شرایطی می تواند تولید و سرمایه گذاری را ارتقاء بخشد که عنصر دوم توسعه یعنی بخش خصوصی مولد و ارزش آفرین را در کنار خود داشته باشد و از توانمندی های آن در تصدی گری و توسعه کشور استفاده نماید و اجازه شکوفا شدن

امکانات بالقوه این رکن را در تولید و سرمایه گذاری آماده نماید و از رکن سوم توسعه یعنی تشکل های صنفی و صنعتی کشور و نهادهای مردمی به عنوان حلقه واسطه بین دو رکن دیگر بهره مند شود و آنرا را وارد عرصه عمل در توسعه بنگاه های اقتصادی نموده و شرایط پذیرش تشکل ها را به عنوان یک نهاد توانمند و تاثیر گذار در عرصه صنعت و تولید را فراهم سازد.

ما بر این تفکر اعتقاد راسخ داریم که مشکلات و موانع بنگاه های صنعتی و اقتصادی کشور کاهش نمی یابد مگر آنکه دولت و مجلس، بخش خصوصی و نهادهای مردمی و تشکل های صنفی و صنعتی با یک برنامه مشخص در کنار همدیگر قرار گرفته و در برنامه ریزی و پیاده سازی کاهش موانع تولید و ارتقای نقش بخش صنعت در توسعه اقتصادی مشارکت داشته باشند. بی شک اگر چنین اتفاقی روی دهد حذف موانع تولید و سرمایه گذاری، ارتقای رفاه اجتماعی، کاهش بیکاری، تامین شغل مولد، ارتقای کیفیت زندگی و افزایش درآمد ناخالص ملی تحقق خواهد یافت.

البته در راستای تحقق این امر، وزارت کار و امور اجتماعی گام های موثر را برداشته و در تصمیم سازی ها و تصمیم گیری های مرتبط با تولید و بخش صنعت با تشکل ها و بخش خصوصی تعامل سازنده داشته است که می توان از آن به عنوان یک تجربه کارساز برای سایر بخش های دولتی در تعامل با بخش خصوصی و تشکل ها استفاده نمود و از آن الگوبرداری کرد.

عامل سومی که توجه بدان می تواند ما را در حل مشکلات تولید و موانع سرمایه گذاری یاری دهد، این است که بپذیریم، بخش خصوصی و توانمندسازی آن، پایه توسعه صنعتی و اقتصادی کشور است. بنابراین تلاش در جهت ارتقای توانمندی های بخش خصوصی و مشارکت آن در تصمیمات کلان، موجبات کاهش موانع و مشکلات تولید خواهد شد. همه اقدامات می بایست در جهتی باشد که بخش خصوصی و تشکل های وابسته به آن به نحوی تشویق و ترغیب شوند که مشارکت در توسعه اقتصادی کشور را از اهداف اصلی خود قرار داده و در جهت تحقق آنها از هیچ تلاشی فروگذاری نکنند، تا از این رهگذر بهره وری در تمامی بنگاه های اقتصادی کشور ارتقاء

یافته و رشد ۲/۵ درصدی درآمد ملی از این ممر حاصل شود. شایان ذکر است که اقدامات بخش خصوصی و تشکل‌ها در تحقق این امر قابل توجه بوده و در این راستا گام‌هایی برداشته شده است. به رسم نمونه به یکی از این اقدامات انجام گرفته، اشاره می‌شود که خلاصه آن نیز در این گردهمایی تقدیم حضورتان می‌شود.

در سال ۱۳۸۱ اینجانب با کمک کارشناسان رشته‌های مختلف، مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی، تحلیل و انتخاب راهکارهای توسعه صنعتی کشور" را در حدود ۷۰۰ صفحه تهیه نمودیم که در این مطالعه گسترده، ۱۶ کشور آسیایی و آمریکای جنوبی مورد تحقیق و بهینه‌کاوی قرار گرفت و حاصل مطالعه مزبور این بود که برای قرار گرفتن در مسیر توسعه، چاره‌ای جز بها دادن به بخش خصوصی و ارجاع فعالیت‌های تصدی‌گری به این بخش و عدم مداخله دولت در امور مرتبط با بخش خصوصی نمی‌باشد.

عامل چهارم در حل مشکلات و موانع تولید، ارتقای کیفیت و توجه عملی به پایدارسازی ارتباطات بین‌المللی می‌باشد. ارکان توسعه می‌توانند با ایجاد و توسعه ارتباطات و همکاری‌های صنعتی، تجاری و علمی در سطح منطقه و جهان مشکلات تولید و سرمایه‌گذاری را کاهش دهند. یافتن شرکای بین‌المللی و توسعه روابط تجاری، مشارکت در پیمان‌های تجاری منطقه‌ای و بین‌المللی، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، کمک به توسعه صادرات غیر نفتی و ارتقای فناوری و ارزش افزوده صادرات، از نتایج گسترش ارتباطات بین‌المللی است که موجبات کاهش موانع برای تولیدکنندگان و صنعتگران خواهد بود. قابل ذکر است که دشواری‌هایی که از ناحیه خصومت مخالفان نظام جمهوری اسلامی ایران بر اقتصاد ملی فشار می‌آورد نیز یکی از دلایل پیشرفت نارسا در شاخص‌های اقتصادی محسوب می‌شود.

عامل پنجم در کاهش مشکلات تولید این است که ساختار دولت مورد تجدید نظر قرار گیرد به نحوی که دولت امر تصدی‌گری را به بخش خصوصی واگذار نماید و خود به حاکمیت بپردازد.

نتایج بهینه کاوی ها نشان می دهد تا زمانی که نقش دولت در تصدی گری کاهش نیابد و مداخلات دولت متوقف نشود روند افزایش مشکلات و موانع تولید ادامه خواهد داشت. لذا اگر بخواهیم مشکلات و موانع کاهش یابد، چاره ای نداریم جز اینکه قوانینی وضع نماییم تا دولت به وظیفه حاکمیتی خود بپردازد و از مداخله در امور مرتبط با بخش خصوصی خودداری نماید. در حال حاضر ما صنعتگران با موانع زیادی روبرو هستیم که دولت در ایجاد آن موانع و مشکلات نقش به سزایی دارد و به همین دلیل بخش عمده ای از اوقات ما صرف تهیه بررسی های اقتصادی می شود که دولت را از تصمیمات مباین با مصلحت های بخش خصوصی منصرف نماییم. به رسم الگو کار شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ انجمن مدیران صنایع، تحت ۱۶ مجلد و کتابچه فهرست آن قابل تقدیم است و در صورت تمایل می تواند مورد مطالعه عزیزان قرار گیرد. از طرفی بخش خصوصی معتقد است، اختلافات بین مردان سرنوشت ساز اقتصادی در کابینه باید به حداقل رسد و سیاست روشنی در باره مسایل پولی و ارزی تدوین و اعلام شود و اسن سیاست ها دستخوش تغییرات زودگذر نگردد.

بدون تردید پی ریزی و نهادینه کردن دولت حاکمیت گرا با ویژگی های بر شمرده، عملی نخواهد بود مگر آنکه اعضای دولت، موضوع تجدید ساختار دولت و تبیین چارچوب حاکمیت مطلوب را در نظامات دولتی طرح نمایند تا با بوجود آمدن یک همت ملی، زمینه های ظهور این امر فراهم گردد.

کنفدراسیون صنعت ایران

انجمن مدیران صنایع

